

Németh József (1963–1967)

A matematika szakos hallgatók ismerik és elismerik a Tanár Úr kimagasló szakmai tudását, karizmatikus személyiségét, kiváló előadói képességét. Többször még nem a matematika vagy a természettudományok terén tanuló hallgatók is látogatták előadásait, hogy megtudják, miért is olyan gyakran beszédtéma társaik körében a „Németh Józsi-féle analízis előadás”. Így arról kérdeztük elsősorban, hogy az Eötvös Kollégiumban eltöltött időszak mennyiben befolyásolta, milyen hatással volt egyetemi éveire, tudományos pályafutására, milyen is volt itt az élet a 60-as évek elején.

Elsőéves koromban a Bolyai Kollégiumba vettek fel, ami a mai Ságvári Gimnázium helyén volt. Matematika-ábrázoló geometria szakon kezdtem tanulmányaimat, ahol az első év mindkét félévében jeles tanulmányi eredményt értem el. Talán ez alapján is kérdezte meg a második félév elején Csákány Béla, aki az algebrát tanította akkor nekem, hogy nem szeretnék-e valamivel komolyabban foglalkozni. De mivel már akkor is jobban érdekelt az analízis, második félévben a Leindler professzor által tartott szakkör munkájába kapcsolódtam be. Itt heti rendszerességgel dolgoztuk fel és adtuk elő egymásnak a különböző matematika könyvekből kijelölt részeket. Az itt mutatott eredményeim alapján szólt Brenyó Mihály, az Eötvös Kollégium akkori diákvezetője, hogy nincs-e kedvem átmenni az Eötvös Kollégiumba, amelyről igen kedvező képet festett. A meghívás nem csak nekem szólt, Horváth Péterre is felfigyeltek a csoportunkból. Így következő évben ketten költöztünk át az Eötvös Kollégiumba, ahol már az első napokban, szeptember elején feltűnt, hogy itt egészen más légkör uralkodik, mint a Bolyai Kollégiumban. A diákok már szeptember közepén tanultak, könyvet olvastak, készültek az órákra, s ez a szokatlan lelkesedés gyorsan ragadósnak bizonyult. Hamar megkezdődtek a felsőbb éves kollégisták által tartott előadások, melyben bemutatták tudományos munkájukat tanáraik és a kollégium lakóinak jelenlétében. Emellett a kollégium igazgatója, valamint a kurátorok is, köztük a matematikusoké, Tandori professzor is rendszeresen figyelemmel kísérték a szakmai munkánkat. Így miután már többször megkérdezték, hogy hogyan is állunk a TDK-dolgozatunkkal, az ember már tényleges késztetést érzett rá, hogy tudományos tevékenységet folytasson. Én ekkor a Leindler-féle szakkör munkájában való részvételemet fordítottam komolyabbra, amely jó alapot jelentett a Professzor Úrral folytatott hosszútávú együttműködéshez, hiszen később nála írtam TDK-munkámat és szakdolgozatomat is. Összességében olyan légkör volt a Kollégiumban, hogy ott mindenki foglalkozott valamivel, tudományos dolgozatot írt vagy a saját területének az egyetemi tananyagot meghaladó részeivel foglalkozott. Én is nagyon sokat tanultam mint tanár szakos hallgató a matematikusokkal folytatott beszélgetések során. Emellett a hagyományos diákélet elemei is megvoltak. Jártunk focizni és fontosak voltak a tavaszi kollégiumi kirándulások is, melyek során jó hangulatban ismerkedtünk az ország különböző részeivel. Ezekenfelül talán a különböző tudományterületek

ről – költészet, biológia, történelem, kibernetika, számítástudomány – hallgatott előadások jelentették a legtöbbet, hiszen mindenki nagy érdeklődéssel figyelte a kollégisták vagy elismert tanárok, mint például a Mérei professzor és Kristó Gyula által tartott előadásokat. De jártunk egy ilyen, kéthetente esedékes alkalommal a vegyész laborban is. Sőt, a közösen megélt kulturális élmények, kiállítások, színházi előadások elemzése is nagyon sokat jelentett. Előfordult olyan is, hogy együtt mentünk el dolgozni, kukoricát törni például, majd a keresett pénzt közösségi rendezvények keretében költöttük el, ezzel is növelve az összetartást a Kollégium lakói között. Hiszen én például a tudományos munka mellett mindig igyekeztem teljes életet élni, sok mindent csinálni. Valószínűleg ezért is lett belőlem tanár, nem matematikus és járok ma is például rendszeresen középiskolákba előadást tartani és érettségiztetni is.

Milyen volt a kollégium összetétele abban az időben?

Körülbelül huszonöten laktunk a Batthyány utcai épület négy-öt szobájában. Volt számítástechnikus, ketten voltunk matematikához kötődőek, voltak biológusok, vegyészek, történészek és bölcsészek is.

Volt akkoriban bármiféle felvételi eljárás?

Nem, nem volt felvételi. Akit az egyetemi tanulmányi eredménye alapján arra érdemesnek tartottak, azt megkérdezték, hogy nincs-e kedve beköltözni. Ugyanúgy például, ahogy akkoriban matematikus szakra sem volt felvételi az egyetemen. Második év végén a legjobb matematika-fizika illetve matematika-ábrázoló geometria szakosoknak felajánlották, hogy esetleg menjenek át matematikusnak, mert ott sokkal több matematikát tanulhatnak. Én akkor ezzel a lehetőséggel nem éltem, mert nagyon tanár szerettem volna lenni. Bár így utólag visszagondolva, például a doktori szigorlat sokkal könnyebb lett volna, ha matematikus diplomát szerzek eredetileg, mert akkor több dologról már hallgató koromban hallottam volna. Szőkefalvi Béla professzor tudta, hogy a tanár szakot végzettek miben tanultak kevesebbet, és azt is tudta, hogy miben többet, de a módszertanból és más hasonló tantárgyakból szerzett többlettudás nem érdekelte a vizgán. Az persze teljesen normális dolog, hogy ha valakit adjunktusnak kineveznek a doktori alapján, akkor az nem mondhatja, hogy a matematikus szakosokhoz nem lép be. Végző soron nem bántam meg, hogy maradtam tanárszakon, mert így legalább együtt maradt a csoport. Amit én módszertanból, pedagógiából, pszichológiából megtanultam itt a tanárszakon, úgy érzem, adott valamit, de nem attól lettem olyan tanár, amilyen vagyok, tehát nem volt ezeknek olyan hatalmas szerepe, hogy ezek nélkül ne lehetne itt tanítani.

Voltak bennmaradási feltételek a kollégiumban?

Igazából nem tudom. Volt olyan, akit kiraktak a Kollégiumból, mert utóvizsgát szedett össze, emlékszem kémiából a Mártánál, évismétlés lett belőle, és őt kirakták. Volt olyan is, aki UV-vel is bent maradt. Nekem is hajszál híján lett egy, úgy emlékszem, hogy elsőben egy algebra vizgán. Végül ötöst kaptam, de

nagyon közel álltam. Rédei professzornál volt a vizsga, és ő vagy ötöst adott vagy egyest, ezt a felsőévesektől már tudtuk. Egy tételben nem ment valami. Akkor azt gondoltam, hogy itt vége van. Meglepetésemre ő azt mondta, hogy üljek vissza. Visszaültem, de nem jöttem rá. Én most itt megakadtam, nem tudom, egyes. Nem tragédia. Visszamentem, és mondta az öreg, hogy jó, ezen már túl vagyunk, na akkor tessék, nézzük innen. Tehát ő elfelejtette, hogy hol akadtam meg, így pedig végül jelest adott. Az biztos, hogy amikor odavittek, akkor azt mondták, hogy a jeles eredményt illik tartani, és illik valami pluszt csinálni. Kéthetente esténként bejártunk Leindler Tanár Úrhoz szemináriumra. Ennyi már elegendő volt. A vegyészek állandóan laborban voltak, a biológusok bogarakat számoltak egész nap, és mind csak este jöttek haza. Mi matematikusok másképp voltunk, mert egy könyvet elővettünk, és csináltunk a feladatokat. Összességében az látszott, hogy mindenki komolyan dolgozik.

Milyen volt a közösségi élet a Kollégiumban?

Külön Eötvös-kollégista buli is volt, ilyenkor elhívtuk a barátnőket; de az gyakoribb volt, hogy ez az egész Kollégium átment a József Attila Kollégiumba, ami most az egész Irinyi, mert ott hetente volt buli egy nagy teremben. Tehát külön csak mi 25-en nem buliztunk, 25 fiú – mert lányok akkor nem voltak – pedig az is valami felemelő lehetett volna.

Ez véletlen volt, hogy nem voltak lányok, vagy direkt nem is vettek fel?

Én '62-ben kezdtem az egyetemet, és '63-ban kerültem be az Eötvös Kollégiumba, ami akkor a Batthyány utcában volt, és akkor költözött oda valahonnan. Ez az épület, ami most óvoda. Lehet, hogy szervezési problémák, például mosdók száma miatt volt ez így, ugyanis az épület nem kollégiumnak, hanem lakásnak épült. Két szint volt, szintenként egy-két szoba, 3-4 darab emeletes ágygal. A Bolyai Kollégium fiúkollégium volt, az Irinyi lánykollégium volt, és volt az Eötvös Kollégium. Nem tudom, hogy előtte hol volt, de akkor automatikusan volt ott 25 fiú. Akkor úgy bennünk se, vagy másokban sem merült fel, hogy miért nincsenek lányok. Arra sem emlékszem, hogy mikor került lány a kollégiumba. Ez olyan, mintha tanár szakra vagy épp matematikus szakra csak fiúkat vettek volna fel.

Volt a Kollégiumnak focicsapata abban az időben?

Ha én fociztam, akkor eltört a lábam, tehát nem fociztam. Szóval elég ügyetlen voltam, de nagyon sokszor volt, amikor összeálltak 10-12-en, két csapat, és akkor a többiek kimentek drukkolni is. Kifejezett bajnokság meg csapat nem volt, a József Attila meg a Bolyai Kollégiumból hívtunk még fiúkat, ha nem volt meg a létszám. Például vizsgaidőszakban ha valaki levizsgázott, akkor délután jól esett pár pohár sör és egy kis foci.

Volt esetleg kötelező kurzus a kollégium keretein belül?

Nem volt. Az igazgató Grasselly Gyula volt, azt hiszem, abban a két évben, ő ásványtanos volt, szuper ember volt, nagyon magával ragadó, meg nagyon erőszakos, jó értelemben. Ő végeredményben a megjelenésével vagy csak egy szavával

megértette velünk, hogy legalább egy vagy két estét normális dologra kell szánni, tehát kultúra, irodalom, művészet, zene, illetve a saját tudományunk. Azt is szerette, ha például egy matematikus tartott előadást úgy, hogy a többi is megértse. Ilyenkor mindenki ott volt, olyan nem volt, hogy valaki elkésett vagy nem jött, mert ugye az igazgató is ott volt. Tehát bőven lehetett volna azt mondani, hogy nekünk hétfőn 5-től 7-ig speckollunk volt. Valójában kötöttségével, gyakoriságával, meg témájában még szigorúbb, komolyabb is volt, de kifejezetten úgy, hogy ez akár hivatalosan megjelenjen, olyan nem volt.

Őn tartott esetleg előadást a kollégiumban a többieknek?

Aki diákkörös volt, a diákköri dolgozatáról kellett beszéljen. Az előadást meghallgathatták az évfolyamtársak, érdeklődő tanárok, illetve a kollégisták közül, akiket érdekelt. Amikor harmadéves voltam, volt egy másodéves a Kollégiumban, Tőke Pali, meg volt az évfolyamtársam. Nyilván olyan nagy érdeklődés a nem matek szakosok részéről nem volt. Talán negyedéves voltam, amikor visszahívtak, akkor már nem voltam kollégista. Péterrel közösen matematikai érdekességekről tartotunk előadást, (mint például a napraforgóban levő Fibonacci sorozat) de valami végtelen sort is biztosan belecsempészttem. Ez viszont távol állt attól, amit mi csináltunk. Ha egy irodalmár elővezette, amit ő művel, akkor azt megértettük, vagy egy történész valami újonnan kiderített dolgot, de matematikából ez nem így van. Tehát ha csináltunk valamit diákkörin, akkor az igazgató gondoskodott róla, hogy azt próbaképpen előadhassuk tanárok, évfolyamtársak előtt. Tanárok, Leindler, Tandori, illetve olyanok is esetleg ott voltak, akik nem azzal foglalkoztak. Úgy kellett elmondani, hogy például a Tőke Pali, aki másodéves volt, és valószínűleg nem azzal foglalkozott mint én, vagy mondjuk egy algebrista is megértse.

Tartják a kapcsolatot egymással az egykori Eötvös-kollégisták?

Két évet voltam Eötvös-kollégista, másod- és harmadévben. Ennek ellenére negyed- és ötödévben is nagyon sokat voltam ott, mert a csoporttársam, Horváth Péter, akivel nagyon jóban voltunk, még ott lakott. Teljesen tehát nem szakadtam el az Eötvös Kollégiumtól akkor sem, és azóta sem. Amikor az Eötvösnek van valami kerek évfordulója, akkor össze szoktunk jönni, beszélgetünk, hogy kivel mi történt az évek alatt. A mindössze két ott töltött év alapján is sok minden bennem maradt; leginkább a sokszínűsége, és az inspiráló légköre.

*Az interjút Bittner Emese és Eckert Bernadett készítette 2008-ban Szegeden
Szerkesztette: Nagyllés János*